คู่มือ
การให้สาเหตุการตาย

(ปรับปรุงปี พ.ศ. 2559)

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงสาธารณสุข

สารบัญ

คู่มือสำหรับนายทะเบียนอำเภอเพื่อบันทึกสาเหตุการตาย

(ปรับปรุงปี พ.ศ.2559)

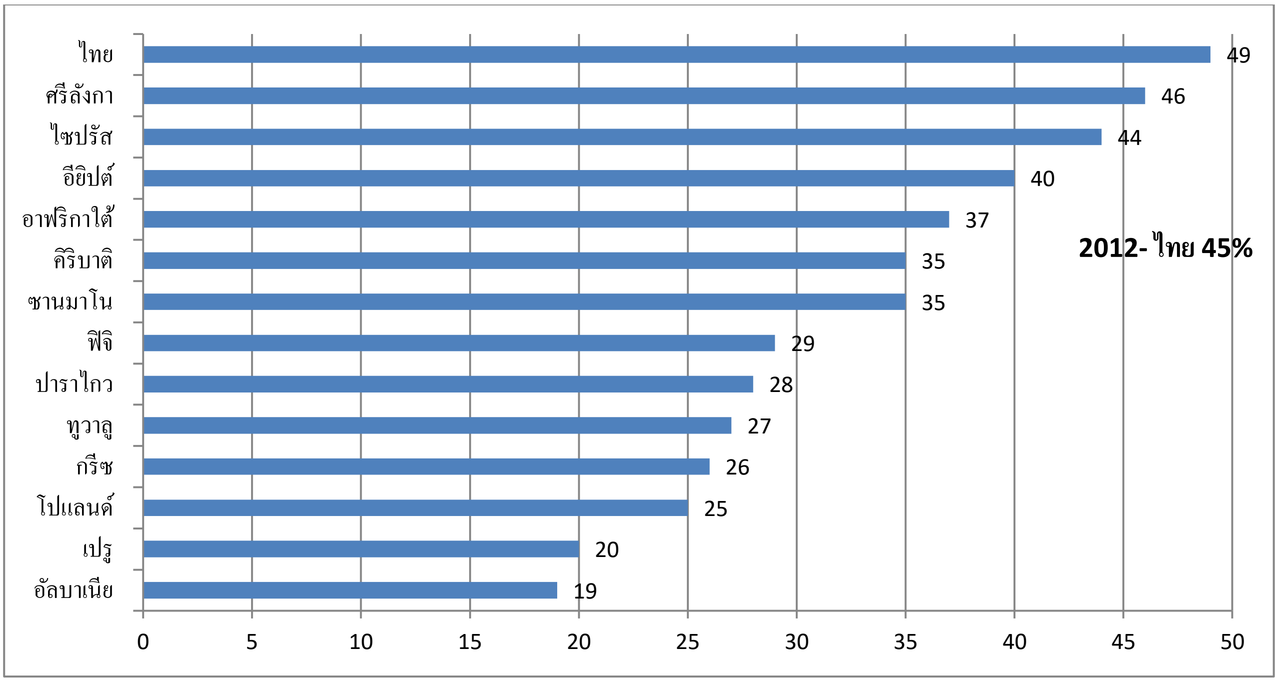
1. ติดตามคุณภาพข้อมูลสาเหตุการตายในประเทศไทย

ระบบทะเบียนราษฎร์ของไทย ถือว่าเป็นระบบที่มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ จากการเปรียบเทียบข้อมูลประชากรทั้งหมดในระบบ กับ การสำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากร ปี พ.ศ. 2548 – 2549 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าระบบทะเบียนราษฎร์มีความครอบคลุมสูงมากถึงร้อยละ 95 ของประชากรทั้งหมด แต่คุณภาพของข้อมูลสาเหตุการตายค่อนข้างต่ำ เพราะสัดส่วนการตายที่ระบุสาเหตุไม่ชัดแจ้งสูงเป็นอันดับต้นของโลก (รูปที่ 1) เนื่องจากการตายประมาณร้อยละ 60 -70 ของการตายทั้งหมดเกิดนอกโรงพยาบาลและถูกระบุสาเหตุการตายโดยญาติ หรือผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ซึ่งไม่มีพื้นความรู้ทางการแพทย์ และเนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ดำเนินการแจ้งตายในรูปแบบเดียวกันทั้งประเทศ ตามพระราชบัญญัติทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 (ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551) กำหนดไว้ว่าการจดแจ้งเกิดและตายนั้นให้เป็นหน้าที่ของเจ้าบ้านหรือญาติผู้ใกล้ชิดมาแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง สำหรับการเกิดแจ้งภายใน 15 วัน นับตั้งแต่มีการเกิด และการแจ้งตายภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่มีการตายหรือมีการพบศพ สำหรับการตายผิดธรรมชาติ เช่น การฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นฆ่าตาย ถูกสัตว์ทำร้าย ตายโดยอุบัติเหตุ และการตายที่ไม่ทราบสาเหตุ กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามมาตรา 148, 150 ส่วนการตายของทารกในครรภ์ยกเว้นไม่ต้องจดแจ้งต่อนายทะเบียนฯ กรณีการตายในสถานพยาบาล ซึ่งผู้ตายได้รับการรักษาพยาบาลจากแพทย์แผนปัจจุบัน กฎหมายกำหนดให้ แพทย์ผู้รักษา (หรือผู้รับมอบหมาย) เป็นผู้ออกหนังสือรับรองการตาย (ทร.4/1) มอบให้ญาตินำไปแจ้งตายกับนายทะเบียน

ประเทศไทยพยายามพัฒนาระบบข้อมูลการเกิด การป่วยและการตาย มาตลอดเพื่อให้มีคุณภาพ น่าเชื่อถือ และทันเวลา เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค ให้แก่ประชาชนได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เป็นจริงของประเทศ ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ ส่วนงานข้อมูลสถิติชีพ ได้พยายามพัฒนาคุณภาพข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลการตาย กล่าวคือ (ก) จัดทำคู่มือการเขียนหนังสือรับรองการตาย (วรรษา เปาอินทร์., 2541) (ข) ปรับเนื้อหาและรูปแบบคู่มือการลงสาเหตุการตายสำหรับแพทย์ แจกทั่วประเทศ (ค) จัดอบรมแพทย์และบุคคลากรสาธารณสุขให้มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการเขียนหนังสือรับรองการตายและมาตรฐานการลงสาเหตุการตาย และ (ง) ประสานความร่วมมือกับ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ลงนามในข้อตกลงการใช้ข้อมูลการจดทะเบียนการเกิดและการตายจากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ เพื่อลดความซ้ำซ้อนของการจัดเก็บข้อมูลสถิติชีพ ในปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา (หลังจากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลจากการบันทึกลงกระดาษมาสู่ระบบการจัดเก็บเข้าระบบคอมพิวเตอร์ผ่านอินเตอร์เน็ต ในปี พ.ศ.2539) จนในปัจจุบันงานทะเบียนของสำนักทะเบียนท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัด สามารถเชื่อมต่อกับศูนย์คอมพิวเตอร์ในส่วนกลาง

ของสำนักบริหารการทะเบียน ก็สามารถนำข้อมูลสถิติชีพบันทึกเข้าระบบคอมพิวเตอร์ได้ค่อนข้างสมบูรณ์ ทำให้การประมวลผลมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามข้อมูลดังกล่าวไม่สามารถนำมาใช้งานสาธารณสุขได้ทันที เพราะวัตถุประสงค์ของการรายงานสถิติประชากรของสำนักบริหารการทะเบียน ต้องการเพียงแค่จำนวนการเกิดมีชีพและจำนวนการตายเท่านั้น ในขณะที่งานด้านสาธารณสุขต้องการรายละเอียดของการตาย ที่สำคัญคือสาเหตุการตาย

<u>รูปที่ 1</u> ร้อยละการตายที่ไม่ทราบสาเหตุ หรือ สาเหตุไม่ชัดแจ้ง (Ill-defined) ระหว่างประเทศ (ปี 2003)

“ข้อมูลสาเหตุการตายที่ถูกต้องเป็นข้อมูลที่จะนำไปใช้จัดลำดับความสำคัญของปัญหาสุขภาพได้ดีที่สุด”

ระหว่างปีพ.ศ.2555-2557 สำนักบริหารงานทะเบียน กรมการปกครอง ร่วมกับ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข จัดการฝึกอบรมให้ความรู้และทักษะต่อนายทะเบียนอำเภอทั่วประเทศ (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) ในการให้สาเหตุการตาย กรณีการตายตามธรรมชาติ (จากการเจ็บป่วย) โดยสัมภาษณ์ญาติใกล้ชิดที่มาแจ้งตาย โดยใช้แบบสัมภาษณ์และคู่มือซึ่งจัดทำขึ้นสำหรับนายทะเบียน เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง จึงดำเนินการประเมินผลคุณภาพข้อมูลสาเหตุการตายใน 5 จังหวัด คือ จังหวัดน่าน สุโขทัย อุดรธานี นครพนม และ ตรัง ในช่วงเดือนมกราคม ถึง สิงหาคม พ.ศ.2559

ผลการประเมิน พบว่า นายทะเบียนอำเภอ ผู้รับผิดชอบออกมรณบัตรใน 5 จังหวัด ส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจ และมิได้ปฏิบัติตามคำสั่ง สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ถึงสำนักทะเบียนกลางที่ผ่านการอบรมจากกระทรวงสาธารณสุขแล้ว ให้ปรับขั้นตอนการออกมรณบัตรสำหรับการตายตามธรรมชาติ กล่าวคือ เมื่อผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน รับแจ้งตายโดยออกเอกสาร ใบรับแจ้งตาย (ทร. 4 ตอนหน้า ให้เว้นการลงสาเหตุการตาย) ญาติจะนำใบรับแจ้งตายมาขอรับมรณบัตรจากสำนักทะเบียนอำเภอ ให้นายทะเบียนอำเภอดำเนินการสัมภาษณ์

ญาติผู้ตาย เกี่ยวกับการเจ็บป่วยก่อนตาย (ตามคู่มือของกระทรวงสาธารณสุข) และเป็นผู้บันทึกสาเหตุการตาย ลงในมรณบัตร เป็นเหตุให้ระบบการรับแจ้งตาย และ การให้สาเหตุการตาย ยังคงใช้ข้อมูลคำบอกเล่าตามความเข้าใจของญาติเป็นหลัก บางพื้นที่มีการประสานขอความร่วมมือจากโรงพยาบาลอำเภอให้เป็นผู้ลงสาเหตุการตาย และบางพื้นที่มีการสัมภาษณ์ญาติ แต่มิได้บันทึกข้อมูลลงในแบบฟอร์ม จึงไม่สามารถตรวจสอบคุณภาพได้ ผลการประเมินข้อมูลในฐานทะเบียนของอำเภอ ใน 5 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 2,469 ราย เปรียบเทียบกับฐานข้อมูลของโรงพยาบาลประจำอำเภอแต่ละแห่ง **พบประวัติการเจ็บป่วยในโรงพยาบาลอำเภอร้อยละ 83.9** และสาเหตุการตายที่บันทึกในมรณบัตร**สอดคล้องกับประวัติการเจ็บป่วยเพียงร้อยละ 33.8** เท่านั้น

จากผลการประเมิน พบว่า ความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพการให้สาเหตุการตายในระบบทะเบียนอำเภอในช่วงปีที่ผ่านมา ยังไม่ประสบความสำเร็จดังที่คาดหมาย เนื่องจากการจัดอบรมให้ความรู้และแนวทางปฏิบัติแก่นายทะเบียนอำเภอทุกแห่ง ยังไม่สามารถทำให้นายทะเบียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และ มีแรงจูงใจที่จะดำเนินการแก้ไขสาเหตุการตายให้ถูกต้อง อีกประการหนึ่ง ในระบบงานทะเบียนมีการหมุนเวียนเจ้าหน้าที่บ่อยเกือบทุกปี ผู้มารับงานแทนก็มิได้รับการถ่ายทอดอย่างพอเพียง จึงยังคงดำเนินการออกมรณบัตรด้วยวิธีเดิม ข้อคิดเห็นและข้อจำกัดในการดำเนินงาน จากการสัมภาษณ์นายทะเบียนอำเภอ ก็คือ ***“แพทย์โรงพยาบาล ก็ยังให้สาเหตุการตายไม่ถูกต้อง*** *ในขณะที่นายทะเบียนไม่มีความรู้ทางการแพทย์เลย แม้จะได้รับการอบรมแล้ว ก็ยังไม่มั่นใจที่จะสัมภาษณ์ข้อมูลจากญาติ จึงมักสอบถามจากญาติเพียงว่า ผู้ตายเสียชีวิตจากโรคอะไร ญาติก็ให้ข้อมูลไม่ตรงความเป็นจริงเพราะกลัวเรื่องประกันชีวิต”* จึงยังคงปรากฏสาเหตุการตายไม่ชัดแจ้งในฐานทะเบียนการตาย อาทิเช่น ชราภาพ ไตวาย เป็นลม หัวใจล้มเหลว เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าว สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ จึงปรับปรุงแบบฟอร์มการสัมภาษณ์และคู่มือสำหรับการบันทึกสาเหตุการตายเพื่อให้นายทะเบียนใช้เวลาในการสัมภาษณ์ญาติลดลง และ จัดทำแบบบันทึกเท่าที่จำเป็น ให้สามารถเลือกสาเหตุการตายได้ชัดเจนมากขึ้น

2. แนวทางการให้สาเหตุการตายจากการเจ็บป่วย (ตายตามธรรมชาติ)

นายทะเบียนซึ่งจะต้องสันนิษฐานสาเหตุการตาย ต้องยึดถือมาตรฐานขององค์การอนามัยโลก ตามคำจำกัดความที่ระบุไว้ในบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ ฉบับที่ 10 (ICD 10) ซึ่งระบุไว้ชัดเจนว่า **สาเหตุการตาย** หมายถึง **"โรคแรกที่เกิดขึ้นแล้ว ทำให้เกิดภาวะหรือโรคแทรกซ้อนอื่น ๆ ตามมาจนเสียชีวิต"**ทั้งนี้ องค์การอนามัยโลกยังระบุไว้ด้วยว่า **ห้ามเขียนรูปแบบการตาย แทนสาเหตุการตาย** ซึ่ง "**รูปแบบการตาย**" ก็คือ ภาวะการสูญเสียการทำงานของอวัยวะสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ หัวใจล้มเหลว หายใจล้มเหลว ระบบไหลเวียนโลหิตล้มเหลว สมองตาย/สมองไม่ทำงาน ไตวาย หัวใจหยุดเต้น สมองถูกทำลาย รวมไปถึง ลักษณะการบาดเจ็บของอวัยวะต่าง ๆ จากสาเหตุผิดธรรมชาติ เช่น เลือดออกมาก กระดูกหัก/กะโหลกศีรษะแตก ตับแตก ม้ามแตก ขาดอากาศหายใจ นอกจากนี้ยังระบุว่า **ไม่ควรเขียนภาวะต่อไปนี้เป็นสาเหตุการตาย**คือ ชราภาพ อาการและอาการแสดง เช่น เป็นลม ปวดท้อง ระดับน้ำตาลในเลือดต่ำหรือสูงผิดปกติ ระดับสารเคมีในร่างกายผิดปกติ (ซึ่งถือเป็นอาการ ไม่ใช่โรค) และ ห้ามเขียนภาวะแทรกซ้อนหลังจากเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล เช่น ติดเชื้อในกระแสโลหิต ปอดบวม ภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด ฯลฯ ตัวอย่างเช่น หากผู้ป่วยเข้ารักษาในโรงพยาบาลด้วยโรคไส้เลื่อน แพทย์นัดให้มาผ่าตัด หลังผ่าตัดเกิดโรคแทรกซ้อนคือ ติดเชื้อที่บาดแผล ต่อมามีภาวะติดเชื้อในกระแสโลหิตรุนแรง และไตวาย ผู้ป่วยเสียชีวิต ควรระบุว่า ไส้เลื่อน เป็นสาเหตุการตาย เพราะเป็นโรคแรกที่นำให้ผู้ป่วยเข้ารักษาในโรงพยาบาล

เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าการสันนิษฐานสาเหตุการตายจะถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเท่าที่ข้อมูลจะเอื้ออำนวยได้ **สิ่งสำคัญที่สุด**ก็คือ จะต้องสอบถามข้อมูลให้ได้ว่า โรคใดเป็นโรคแรกที่เป็นเหตุให้เกิดภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ตามมาจนเสียชีวิต หากมีโรคประจำตัวหลายโรค ต้องพิจารณาข้อมูลทั้ง 3 ประการต่อไปนี้เพื่อเลือกโรคที่สำคัญเป็นสาเหตุการตาย คือ

- **ระยะเวลาการเจ็บป่วยว่าโรคใดเกิดก่อน โรคเรื้อรังที่เป็นมานานย่อมทำให้เกิดความเสื่อมของอวัยวะมากกว่า**
- **โรคใดมีความรุนแรงมากกว่ากัน หมายถึง โรคที่ทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยมาก ควบคุมได้ยาก และทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงกว่า**
- **ตรวจสอบอาการใกล้ตายว่า เกิดจากภาวะแทรกซ้อนของโรคใดมากกว่ากัน**

ผู้สัมภาษณ์อาจพบกรณีต่างๆ ที่แตกต่างกัน และมีผลต่อความถูกต้องในระดับต่างกัน โปรดศึกษากรณีตัวอย่างในคู่มือฉบับที่ 1

3. การใช้แบบบันทึก (ปรับปรุงใหม่) สอบสวนสาเหตุการตาย

แบบบันทึก(ชุดปรับปรุงใหม่) มี 2 แผ่น 3 หน้า ให้นายทะเบียนบันทึกข้อมูลเพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิง สำหรับการประเมินคุณภาพและกรณีมีข้อโต้แย้งจากญาติ โดยแนบติดไปกับใบรับแจ้งตาย (ทร.4 ตอนหน้า) หรือ หนังสือรับรองการตาย (ทร. 4/1) เพื่อสอบถามญาติใกล้ชิดผู้ตาย (หรือ**<u>อาจขอข้อมูลจากแผนกเวชระเบียนโรงพยาบาลอำเภอ</u>** โดยประสานความร่วมมืออย่างเป็นทางการจากปลัดทะเบียนไปยังผู้อำนวยการโรงพยาบาลอำเภอ) ตามขั้นตอนดังนี้

(ก) อธิบายให้ญาติเข้าใจถึงความสำคัญของการให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

(ข) กรณีญาติหรือเอกสารรับแจ้งตายระบุว่า "**ตายผิดธรรมชาติ**" (ดูรายละเอียดในข้อ 2 การบันทึกสาเหตุการตายผิดธรรมชาติ) ให้ญาติไปขอคัดสำเนาบันทึกประจำวันจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ที่เสียชีวิต หากยังไม่ได้แจ้งความ ให้ญาติแจ้งความ เพื่อให้ตำรวจบันทึกปากคำ และขอรับบันทึกประจำวันเพื่อประกอบการขอมรณบัตร ให้นายทะเบียนบันทึกสาเหตุจากบันทึกประจำวันของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

(ค) กรณีการตายจากการเจ็บป่วย (ตายตามธรรมชาติ) ให้เริ่มด้วยคำถามว่า **<u>"แพทย์แผนปัจจุบันเคยบอกว่าผู้ตายมีโรคประจำตัว หรือตรวจพบโรคอะไรบ้างไหม"</u>** หากญาติตอบไม่ชัดเจนอาจเปลี่ยนคำถามเป็นว่า "**<u>ผู้ตายใช้ยารักษาโรคอะไร (กินหรือฉีดหรือพ่น) เป็นประจำ</u>**" แล้วจึงบันทึกชื่อโรคลงในแบบบันทึกข้อมูล

ใส่เครื่องหมาย X ลงใน ☐ ทั้งนี้หากไม่แน่ใจว่าเป็นโรคนี้หรือไม่ ให้ตรวจสอบคำจำกัดความของโรค และควรระบุระยะเวลานานของการเป็นโรคไว้ด้วยเพื่อการตรวจสอบในภายหลัง **<u>โดยบันทึกทุกโรคที่เคยป่วย</u>**หรือเคยรักษากับแพทย์แผนปัจจุบัน ตามลำดับ ดังนี้

<u>กลุ่มโรคหลอดเลือดและหัวใจ</u> ที่พบบ่อยในคนไทย ได้แก่

☐ **<u>ความดันโลหิตสูง</u>** หมายถึง การตรวจพบระดับความดันโลหิตสูงกว่า 140/90 หรือเคยได้รับการวินิจฉัยจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือแพทย์แผนปัจจุบันว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูง และได้รับการรักษาเป็นประจำ จะต้องถามโรคที่ตามมาหลังจากเกิดโรคความดันโลหิตสูง และระบุโรคนั้นเป็นสาเหตุการตาย ได้แก่

☐ **เส้นเลือดสมองแตก/ตีบ/ตัน** จะแสดงอาการอัมพาต อัมพฤกษ์ คือ ปากเบี้ยว พูดไม่ชัด แขนขาอ่อนแรง หมดสติ ผู้ตายมักป่วยอยู่ที่บ้าน และต้องเข้ารักษาบ่อย ๆ จากแผลกดทับ หรือ ปวดบวม

☐ **โรคหลอดเลือดหัวใจ** จะแสดงอาการเจ็บหน้าอก หรือเจ็บลิ้นปี่ แน่นหน้าอก หายใจขัด เหนื่อยง่าย แพทย์มักแนะนำให้ทำการขยายหลอดเลือดหัวใจ หรือผ่าตัดเส้นเลือดหัวใจ

☐ **โรคหัวใจขาดเลือด** อาการคล้ายกับโรคหลอดเลือดหัวใจ แพทย์ให้ยาอมใต้ลิ้นเวลามีอาการเจ็บแน่น หน้าอก

☐ **กล้ามเนื้อหัวใจตาย** มักมีอาการแน่นหน้าอก หายใจไม่ออก และหมดสติอย่างรวดเร็ว ส่วนมากจะเสียชีวิตในเวลาอันสั้น

☐ **ลิ้นหัวใจรั่ว** มักได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนหรือซ่อมแซมลิ้นหัวใจมาแล้ว หากลิ้นหัวใจรั่วแต่กำเนิด ให้ระบุว่า ลิ้นหัวใจรั่วแต่กำเนิด

☐ **ความดันโลหิตสูงและไตวาย** เป็นภาวะไตวายที่เกิดจากความดันโลหิตสูงเรื้อรัง ผู้ป่วยจะต้องเข้าโรงพยาบาลเพื่อฟอกไตเป็นประจำ จะมีอาการบวมทั้งตัว ซึม ปัสสาวะไม่ออก

☐ **โรคอื่น ๆ** ซึ่งต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์แผนปัจจุบัน เช่น ความดันโลหิตสูงร่วมกับหัวใจบวมเลือด/หัวใจวาย/หัวใจเต้นผิดจังหวะ เส้นเลือดในช่องท้อง/ช่องอกโป่งพอง เส้นเลือดแดงอุดตันตามแขนขา (ทำให้เกิดเนื้อตายและติดเชื้อผิวหนังตามมา)

<u>กลุ่มโรคการเผาผลาญน้ำตาลผิดปกติ</u> ที่พบบ่อยที่สุด คือ เบาหวาน

☐ **<u>เบาหวาน</u>** หมายถึง การตรวจพบน้ำตาลในเลือดสูงกว่า 126 gm% โดยมักเริ่มด้วยอาการปัสสาวะบ่อย ผอมลง อ่อนเพลีย ผู้ป่วยเบาหวานมักมีโรคแทรกซ้อนอย่างน้อย 1 ชนิด ที่พบบ่อยคือ ไตวาย มีแผลเรื้อรัง/ติดเชื้อตามร่างกาย บางคนต้องตัดนิ้วมือนิ้วเท้า บางคนมีเบาหวานขึ้นตา ให้ระบุว่า “เบาหวานร่วมกับโรคแทรกซ้อน (ระบุ)....”

<u>กลุ่มโรคมะเร็ง</u>

☐ **<u>มะเร็ง</u>** หมายถึงการเกิดเนื้องอกชนิดร้ายแรงโตขึ้นผิดปกติตามอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งมะเร็งที่เกิดขึ้นในอวัยวะภายในร่างกาย มักจะมองไม่เห็นก้อนชัดเจน จึงควรได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ และควรจะสอบถามเพิ่มเติมเรื่องการรักษาพยาบาล เช่น มีการผ่าตัด ร่วมกับการให้เคมีบำบัด หรือฉายแสง หรือฝังแร่ เพื่อยืนยันว่าเป็นมะเร็งจริง ๆ โดยระบุว่าเป็นมะเร็งที่อวัยวะใด ได้แก่ มะเร็ง.... ตับ ปอด ตับอ่อน บริเวณคอ (อวัยวะบริเวณคอมีหลายชนิด หากทราบบริเวณแน่นอนให้ระบุบริเวณนั้น เช่น ลิ้น เหงือก ช่องปาก หลอดคอ โพรงจมูก กล่องเสียง) กระเพาะอาหาร ลำไส้ใหญ่ กระเพาะปัสสาวะ ต่อมลูกหมาก (สำหรับผู้ชายเท่านั้น) กระดูก เม็ดเลือด ต่อมน้ำเหลือง สมอง(ส่วนใหญ่จะระบุว่า เนื้องอกสมอง) รังไข่ เต้านม ปากมดลูก มดลูก (สำหรับผู้หญิงเท่านั้น) หรืออื่น ๆ

<u>กลุ่มโรคตับและการเสพสุรา</u>

☐ **<u>ตับแข็ง</u>** หมายถึงภาวะที่ตับถูกทำลายอย่างรุนแรงจนเสื่อมสภาพเกือบสิ้นเชิง ผู้ป่วยมักมีอาการตัวเหลือง ตาเหลือง(ตาขาวเหลืองชัดเจน) ท้องมาน(คือท้องโตเพราะมีน้ำคั่งในช่องท้อง) อาจมีอาการปวดท้องร่วมด้วย อุจจาระสีซีด ในช่วงแรกน้ำหนักลดลง สาเหตุของตับแข็งส่วนใหญ่คือ จากการดื่มสุราเป็นเวลานาน หากมีประวัติดื่มสุราชัดเจน ให้ระบุว่า **ตับแข็งจากสุรา**

☐ **<u>พิษสุราเรื้อรัง</u>** ให้ในกรณีผู้ติดสุราเรื้อรัง (โดยมากไม่ต่ำกว่า 10-20 ปี) คือต้องดื่มสุราทุกวัน หากไม่ดื่มก็จะมีอาการอยากสุรา มักตัวซีด ๆ บวม ๆ เพราะขาดอาหาร แต่ยังไม่ถึงขั้นเป็นตับแข็ง มักจะเสียชีวิตที่บ้าน

☐ **<u>พิษสุราเฉียบพลัน</u>** ให้ในกรณีเสพสุราปริมาณมากในเวลา 2-3 วันแล้วหมดสติเสียชีวิต โดยไม่มีโรคอื่น

กลุ่มโรคปอดเรื้อรัง

☐ **ถุงลมโป่งพองหรือ ปอดอุดกั้นเรื้อรัง** หมายถึง ภาวะความเสื่อมสภาพของถุงลมในปอด ทำให้ไม่อาจขยายตัวรับอากาศเข้าออกได้เหมือนคนปกติ โดยมากเกิดจากการสูบบุหรี่มานาน หรือทำงานอยู่ในที่บริเวณฝุ่นละอองมาก มักเข้ารักษาบ่อย ๆ โดยพ่นยา และใช้ยาพ่นเพื่อขยายหลอดลมเป็นประจำ

☐ **หลอดลมอักเสบเรื้อรัง** ต้องรับการวินิจฉัยจากแพทย์จากอาการหลอดลมอักเสบบ่อย ๆ แต่ยังไม่ถึงขั้นเป็นถุงลมโป่งพอง

☐ **ปอดอักเสบ** หมายถึง การติดเชื้อที่ปอดหรือหลอดลม ร่วมกับอาการไข้สูงกว่าปกติ มักมีอาการไอ มีเสมหะ แน่นหน้าอก เหนื่อยง่าย ควรได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ และเป็นการเกิดปอดอักเสบตั้งแต่ที่บ้าน ห้ามใส่โรคปอดอักเสบ ที่เกิดขึ้นหลังจากเข้ารักษาในโรงพยาบาล เนื่องจากเป็นภาวะแทรกซ้อนระหว่างอยู่ในรพ.)

☐ **วัณโรคปอด** คือการที่ปอดติดเชื้อวัณโรค ต้องได้รับการตรวจเสมหะ X-ray ปอด และวินิจฉัยจากแพทย์ ซึ่งผู้ป่วยจะต้องรักษาด้วยยาอย่างน้อย 6 เดือน และมีการติดตามผลการรักษาต่อเนื่อง จึงจะหายขาด โดยมากผู้ป่วยมักขาดการรักษา หรือ ขาดการติดตามผล โรคจึงไม่หายขาดจริง ๆ อาจเกิดอาการขึ้นในภายหลัง อาการสำคัญคือ ไข้ต่ำ ๆ เหงื่อออกกลางคืน ไอเป็นเลือด เจ็บหน้าอก ผอมลง ฯ หากญาติระบุว่า เป็นวัณโรคของอวัยวะอื่น ก็ให้ลงว่าเป็น วัณโรคของอวัยวะนั้น เช่น วัณโรคกระดูก วัณโรคต่อมน้ำเหลือง วัณโรคเยื่อหุ้มสมอง ทั้งนี้ต้องไม่มีการติดเชื้อเอดส์ร่วมด้วย (กรณีเป็นติดเชื้อเอดส์ต้องระบุว่าโรคเอดส์)

กลุ่มโรคภูมิคุ้มกันบกพร่องจากการติดเชื้อเอชไอวี

☐ **ติดเชื้อเอชไอวี หรือเอดส์** หมายถึง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หรือ จากการถ่ายรับเลือด หรือ จากแม่ไปติดลูก ซึ่งเกิดเรื้อรังจากไวรัสเอช ไอ วี จนทำให้เกิดภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่องอย่างรุนแรง จนมีการติดเชื้อฉวยโอกาสที่รุนแรงตามมาคือ ติดเชื้อทั่วร่างกาย ติดเชื้อราในปอด วัณโรคปอด ติดเชื้อราในสมองหรือเยื่อหุ้มสมอง มีอาการไข้เรื้อรัง ไอเรื้อรัง อุจจาระร่วงเรื้อรัง หรือเห็นแผลดำ ๆ ตามร่างกาย ปัจจุบันมียาระงับอาการหรือระงับโรคติดเชื้อฉวยโอกาสมาก จึงทำให้มีอายุยืนยาวมากขึ้น

กลุ่มโรคระบบทางเดินอาหาร

☐ **ติดเชื้อทางเดินอาหาร หรือ อุจจาระร่วง** จะมีอาการถ่ายอุจจาระเหลว หรือถ่ายอุจจาระเป็นน้ำอย่างน้อยวันละ 3 ครั้ง หรือ มีมูกเลือดปนอุจจาระอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง อาจมีอาการไข้ ปวดท้อง อาเจียน ร่วมด้วย ควรมีอาการตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป ยกเว้นในเด็กเล็กหรือผู้สูงอายุที่อาจมีอาการรุนแรงเพียงวันหรือสองวันก็เสียชีวิตได้

☐ **แผลในกระเพาะอาหาร/กระเพาะทะลุ** ผู้ป่วยมีอาการปวดแสบ จุกท้องบริเวณลิ้นปี่ ต้องทานยาลดกรด หรืออาจมีน้ำย่อยไหลย้อนขึ้นไปในหลอดอาหาร หากเป็นเรื้อรัง อาจเกิดกระเพาะทะลุ ซึ่งต้องเข้ารักษาในโรงพยาบาล

<u>กลุ่มโรคพิการแต่กำเนิด</u>

☐ **<u>พิการแต่กำเนิด</u>** หากญาติแจ้งว่าไม่มีโรคอะไร ให้สอบถามว่า ตั้งแต่เกิดมีความพิการหรือไม่ ให้ระบุความพิการ เช่น หัวใจพิการแต่กำเนิด สมองพิการแต่กำเนิด โรคเลือดธาลัสซีเมีย หรือ พิการหลายระบบ ฯ

<u>กลุ่มโรคไตและกระเพาะปัสสาวะ</u>

☐ **<u>ไตอักเสบ/กรวยไตอักเสบ/กระเพาะปัสสาวะอักเสบ</u>** มักมีอาการไข้สูง ปวดท้อง ปัสสาวะแสบขัด ปัสสาวะเป็นเลือด อาจรุนแรงถึงขั้นทำให้ไตวายอย่างรวดเร็ว

☐ **<u>นิ่วในไต</u>** ในอดีตเป็นโรคประจำถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีผลระยะยาวทำให้เกิดไตวาย โดยไม่พบสาเหตุชัดเจนในช่วงใกล้ตาย จึงจะต้องถามประวัติในอดีต เช่น การเคยผ่าตัดนิ่วในไต หรือเคย X-ray พบนิ่วในไต เคยพบก้อนกรวดออกมากับปัสสาวะ

☐ **<u>ต่อมลูกหมากโต</u>** สำหรับเพศชายวัยกลางคนขึ้นไป จะเกิดความเสื่อมของเนื้อเยื่อที่ต่อมลูกหมาก ซึ่งอยู่บริเวณข้างท่อปัสสาวะ ทำให้ต่อมลูกหมากโตขึ้นจนบีบท่อปัสสาวะ ทำให้ปัสสาวะไหลออกยาก มีการคั่งของน้ำปัสสาวะในกระเพาะปัสสาวะ อาจเกิดการติดเชื้อ และสารพิษที่คั่งค้างอยู่ไหลย้อนกลับไปทำลายไต ทำให้เกิดไตวาย

<u>โรคอื่น ๆ</u>

☐ **<u>โรคอื่น ๆ</u>** ในกรณีที่ญาติระบุชื่อโรคที่แตกต่างจากรายชื่อที่มีอยู่ในแบบสัมภาษณ์ ให้ระบุโรคตามที่ญาติแจ้งไว้ และซักประวัติบันทึกอาการสำคัญ ไว้ในช่องว่างที่เว้นไว้ให้ อาทิเช่น

(ก) **<u>หอบหืด</u>** มักเป็นมาตั้งแต่อายุน้อย เริ่มด้วยอาการแพ้สารต่าง ๆ และมักมีอาการหายใจเร็ว มีเสียงวี๊ดๆ เวลาหายใจ บางครั้งหอบจนหน้าอกบุ๋ม และมักต้องรับประทานยาขยายหลอดลม และมียาพ่นขยายหลอดลมเวลามีอาการหอบ แพทย์มักแนะนำให้ตรวจหาสิ่งที่แพ้ และงดการอยู่ในที่แออัดหรือมีมลภาวะสูง หรือระวังในการรับประทานอาหารบางชนิด

(ข) **<u>โรคพุ่มพวง หรือ เอสแอลอี</u>** เป็นโรคภูมิแพ้ที่รุนแรง ทำให้เกิดภาวะอวัยวะวายหลายระบบ เช่น ไตวาย ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์และรักษาด้วยการใช้ยาสเตียรอยด์เป็นประจำ

(ค) **<u>ข้ออักเสบเรื้อรัง</u>** มักเกิดขึ้นวัยกลางคนไปถึงผู้สูงอายุ อาการสำคัญคือ เจ็บปวดตามข้อ มักเป็นบริเวณข้อเข่า หรือข้อใหญ่อื่น ๆ เช่น ข้อสะโพก ส่วนการอักเสบของข้อเล็ก เช่นข้อนิ้ว อาจเกิดจากโรคข้ออักเสบรูมาตอยด์ หรือ โรคเก๊าท์ ส่วนใหญ่แพทย์จะให้คำวินิจฉัยเป็นโรคนั้นเลย การตายมักเกิดขึ้นจากการที่ต้องใช้ยารักษาที่มีผลทำลายไตและตับ

(ง) **<u>การใช้ยาสเตียรอยด์เรื้อรัง</u>** เป็นปัญหาในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน หรือ ผู้ที่มีโรคบางชนิดที่ต้องพึ่งพายาที่ไม่ได้รับการดูแลอย่างถูกต้องจากแพทย์ มักซื้อยาชุดรับประทานเอง หรือเป็นส่วนผสมในยาแผนโบราณบางชนิด หรือ ยาลดความอ้วน ฯ

(จ) **<u>โรคลมชัก</u>** มักเกิดตั้งแต่วัยเด็กหลังอายุ 5 ปีขึ้นไป (ก่อน 5 ปี หากมีอาการชัก มักเกิดในช่วงมีไข้สูงยังไม่ถือว่าเป็นโรคลมชัก) โดยมีอาการชักต่อเนื่อง ต้องได้รับการรักษาคือ ยากันชัก ผู้ป่วยอาจให้ประวัติว่า ได้กลิ่น หรือ ได้รสแปลก ๆ ก่อนการชัก แล้วก็ชักเกร็งหมดสติไปในช่วงสั้น ๆ หากไม่ได้รับยากันชักก็มักจะมีอาการปรากฏได้เนือง ๆ

(ฉ) **<u>กระดูกพรุน</u>** เกิดขึ้นในวัยหมดประจำเดือน มักแสดงอาการรุนแรงในวัยชรา มีอาการปวดกระดูก หรือ กระดูกหักบ่อย ๆ ซึ่งแพทย์จะต้องให้การวินิจฉัยด้วยการตรวจมวลกระดูก

(ช) **<u>ต่อมไทรอยด์เป็นพิษ หรือ โรคไทรอยด์ต่ำ</u>** ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ และรับการรักษาดูแลอย่างต่อเนื่อง

<u>กรณีผู้ตายเป็นหญิงอายุระหว่าง 10-49 ปี</u>

ข้อมูลในตอนนี้ต้องการตรวจสอบการตายของหญิงที่เข้าข่าย "มารดาตาย" เนื่องจากในปัจจุบันลักษณะวัยเจริญพันธุ์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมค่อนข้างมาก จึงได้ปรับปรุงอายุให้ครอบคลุมหญิงตั้งแต่อายุ 10 ไปถึง 49 ปี โดยให้สอบถามประวัติการตั้งครรภ์ การแท้ง การคลอด และหลังคลอด ดังนี้

1. **ผู้ตายตั้งครรภ์ก่อนเสียชีวิตหรือไม่** ถ้าตอบว่า ☐***ใช่*** ให้สอบถามและระบุสาเหตุ ต่อไปนี้

☐ **<u>ครรภ์เป็นพิษ</u>** หญิงตั้งครรภ์จะมีอาการบวมทั่วร่างกาย (มากน้อยขึ้นกับแต่ละราย) ความดันโลหิตสูง อาจมีอาการชักเกร็ง หรือตกเลือดก็ได้ แพทย์จะต้องให้ยาควบคุมความดันโลหิตสูง และระมัดระวังเรื่องการรับประทานอาหารรสเค็ม โรคครรภ์เป็นพิษอาจเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ช่วงตั้งครรภ์ ระหว่างการคลอด หรือหลังคลอดไม่เกิน 6 สัปดาห์

☐ **<u>ตั้งครรภ์นอกมดลูก</u>** เฉพาะกรณีที่ระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น

☐ **<u>น้ำคร่ำอุดตันเส้นเลือด</u>** เฉพาะกรณีที่ระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น

☐ **<u>ตั้งครรภ์ไข่ปลาอุก</u>** เฉพาะกรณีที่ระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น

☐ **<u>ติดเชื้อระหว่างการตั้งครรภ์</u>** เฉพาะกรณีที่ระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น

☐ **สาเหตุอื่น ๆ ให้ใส่ชื่อโรคในช่องว่าง ....** ทุกกรณีที่ระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น

2. ผู้ตายมีการแท้งลูกก่อนเสียชีวิตหรือไม่ การแท้งคือ การที่เด็กคลอดออกมาก่อนมีอายุครรภ์ 28 สัปดาห์ การแท้งอาจเกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือ ตั้งใจทำแท้ง ถ้ามีการแท้ง ให้บันทึกการแท้งว่าเกิดขึ้นกี่วันก่อนตาย

3. ผู้ตายมีการคลอดก่อนเสียชีวิตหรือไม่ ถ้า ***Oใช่*** ให้ถามต่อว่าคลอดก่อนเสียชีวิตกี่วัน และคลอดตอนตั้งครรภ์กี่เดือน หากคลอดก่อน 28 สัปดาห์ ให้ระบุเป็นการแท้ง สาเหตุการตายจากการคลอด ประกอบด้วย

☐ **<u>คลอดติดขัด</u>** คือ หญิงตั้งครรภ์ไม่สามารถคลอดได้ตามธรรมชาติ หรือเจ็บท้องคลอดเป็นเวลานาน จนแพทย์ผู้ทำคลอดต้องใช้เครื่องมือช่วยเช่น คีม เครื่องดูด หรือผ่าตัดทางหน้าท้อง

☐ **<u>ตกเลือดก่อนหรือหลังคลอด</u>** หมายถึง ภาวะที่หญิงตั้งครรภ์ก่อนคลอด ระหว่างคลอด หรือ หลังคลอด มีอาการตกเลือดมากผิดปกติ หรือเคยตกเลือดอาจจะมีอาการดีขึ้น แล้วมีอาการตกเลือดเกิดในภายหลังแต่ยังอยู่ในระยะหลังคลอดไม่เกิน 6 สัปดาห์ โดยมากแพทย์จะมีการให้เลือด

☐ **<u>ติดเชื้อจากการคลอด</u>** หมายถึง หญิงตั้งครรภ์เกิดการติดเชื้อในช่องคลอด ทั้งระหว่างคลอดหรือหลังคลอดไม่เกิน 6 สัปดาห์ โดยมากมักต้องได้รับการรักษาในสถานพยาบาล

☐**สาเหตุอื่น ๆ ระบุ ....** (ต้องระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น)

<u>กรณีผู้ตายเป็นเด็กอายุระหว่าง 0-10 ปี ให้สอบถามต่อไปนี้</u>

ทั้งนี้เพื่อให้ได้สาเหตุการตายของเด็กที่มีผลจากการตั้งครรภ์และการคลอด แม้เด็กจะโตมากพอสมควรก็ยังอาจมีการเจ็บป่วยบางภาวะที่ทำให้เกิดการตายในช่วงโตได้ โดยให้สอบถามว่า “**เด็กคลอดเมื่อแม่ตั้งครรภ์กี่สัปดาห์** ซึ่งหากเด็กยังอายุน้อยไม่เกินขวบปีแรกหลังคลอด ญาติผู้ให้ข้อมูลควรจะจำได้ ในทางสาธารณสุขจะถือว่าเป็นภาวะ “ทารกตาย” แต่ในเด็กโตญาติอาจจำไม่ได้ ให้ทำเครื่องหมาย ○99 – ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ ให้ระบุ**สาเหตุตามภาวะที่เกี่ยวเนื่องกับการคลอด ดังนี้**

☐ **<u>คลอดก่อนกำหนด</u>** หมายถึง เด็กที่ตาย คลอดในช่วงที่มารดาตั้งครรภ์ระหว่าง 7 ถึงก่อน 9 เดือน ซึ่งโดยมากเด็กจะตัวเล็ก น้ำหนักน้อย และอาจมีความพิการจากอวัยวะเจริญเติบโตไม่ครบถ้วน

กรณีคลอดครบกำหนดให้สอบถามและระบุสาเหตุ ดังต่อไปนี้

☐ **<u>คลอดน้ำหนักน้อยกว่า 3000 กรัม</u>** หากเด็กที่ตายมีอายุในช่วงขวบปีแรก ญาติควรจำน้ำหนักแรกคลอดได้ ซึ่งน้ำหนักปกติคือ 3000 กรัม หากเด็กมีน้ำหนักน้อยกว่า 2000 กรัมถือว่า น้ำหนักน้อยมาก

☐ **<u>รกลอกตัวก่อนกำหนด</u>** ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์หรือพยาบาลผู้ทำคลอด

☐ **<u>สายสะดือพันคอ</u>** ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์หรือพยาบาลผู้ทำคลอด

☐ **<u>ขาดออกซิเจนระหว่างการคลอดหรือหลังคลอด</u>** ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์หรือพยาบาลผู้ทำคลอด **(ส่วนใหญ่เกิดจากการคลอดติดขัด หรือ เด็กมีภาวะขาดออกซิเจนตั้งแต่ในท้อง)**

☐ **<u>ติดเชื้อสายสะดือระหว่างคลอด หรือ หลังคลอด</u>** ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์หรือพยาบาลผู้ทำคลอด

☐ **<u>สำลักน้ำคร่ำ</u>** ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์หรือพยาบาลผู้ทำคลอด

☐ **<u>คลอดครรภ์แฝดหรือมีเด็กมากกว่า 1 คน</u>** หากเป็นการคลอดแฝด หรือ มีเด็กในครรภ์มากกว่า 1 คน ญาติสามารถระบุได้ โดยเด็กอาจตายเพียงคนเดียว หรือ 2 คน หรือมากกว่านี้ก็ได้ ให้แยกทำแบบสัมภาษณ์คนละชุด

☐ **<u>คลอดท่าผิดปกติ</u> เช่น คลอดท่าก้น คลอดท่าขวาง** ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์หรือพยาบาลผู้ทำคลอด หรือบางกรณีที่ทำคลอดโดยหมอตำแยและตายระหว่างการคลอด โดยมากมารดาไม่สามารถคลอดได้ตามธรรมชาติ ส่วนใหญ่มักผ่าตัดคลอด ซึ่งอาจตายทั้งมารดา และเด็ก หรือเฉพาะเด็ก

☐ **<u>พิการแต่กำเนิด</u>** อาจได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์หรือพยาบาลผู้ทำคลอด หรือ หากมีการคลอดที่บ้าน ญาติผู้ใกล้ชิดกับการคลอดน่าจะสามารถระบุลักษณะความพิการได้ กล่าวคือ ให้ **ระบุ ลักษณะความพิการเช่น หัวใจพิการแต่กำเนิด สมองพิการแต่กำเนิด**

☐ **<u>ติดเชื้อเอดส์จากแม่</u>** ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ผู้รักษา โดยมากเด็กจะได้รับการรักษามาตั้งแต่มารดาตั้งครรภ์ และเมื่อคลอดมีชีวิต ก็สามารถมีชีวิตอยู่ได้เป็นปี อาจมาตายตอนโตด้วยอาการของโรคเอดส์ คือ การติดเชื้อฉวยโอกาส เช่น วัณโรคปอด ติดเชื้อราในสมอง ติดเชื้อราในปอด ฯ

☐ **<u>ปอดบวม</u>** ต้องได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์แผนปัจจุบัน มีอาการไข้ ไอมีเสมหะ แน่นหน้าอก หายใจไม่สะดวก

☐ **โรคอื่น ๆ ซึ่งได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์แผนปัจจุบัน** ให้ระบุชื่อโรคในช่องว่าง และบันทึกอาการสำคัญไว้เพื่อการประเมินคุณภาพต่อไป

4. แนวทางการให้สาเหตุการตายกรณีการตายผิดธรรมชาติ

การตายผิดธรรมชาติ ประกอบด้วย 6 สาเหตุ คือ (1) อุบัติเหตุทุกประเภท (2) ฆ่าตัวตาย (3) ฆาตกรรม/ถูกทำร้าย (4) สัตว์ทำร้าย (5) ภัยธรรมชาติ และ (6) การตายที่ไม่ทราบสาเหตุชัดเจน (เช่น นอนตายในท้องนาหรือในบ้านคนเดียวโดยไม่มีใครเห็นหรือทราบชัดเจนว่าเป็นอะไร) ให้นายทะเบียนยึดหลักปฏิบัติตาม พรบ.ชันสูตรพลิกศพ (ซึ่งกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รับผิดชอบกำกับดูแล) กล่าวคือ จะต้องให้ญาติหรือผู้พบศพ แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจและแพทย์ในพื้นที่ทำการชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุ หากบาดเจ็บสาหัสถูกนำส่งเข้าโรงพยาบาล และเสียชีวิตในโรงพยาบาล แพทย์ออกหนังสือรับรองการตาย (ทร.4/1) แล้ว ญาติจะต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มาสอบสวนสาเหตุและบันทึกประจำวัน ญาติขอคัดลอกบันทึกประจำวันแนบมาพร้อมเอกสารรับรองการตาย เพื่อนายทะเบียนคัดลอกข้อมูลจากบันทึกประจำวันลงในแบบฟอร์มข้อมูลสาเหตุการตาย โดย**<u>นายทะเบียนยึดข้อมูลของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นหลัก</u>** เนื่องจากแพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพ หรือ แพทย์ผู้รักษาก่อนตาย มักลงอาการบาดเจ็บมากกว่าสาเหตุการตาย โดยดำเนินการดังนี้

1. ***เมื่อญาติมีใบรับแจ้งตายมาแจ้งตาย และดำเนินการสัมภาษณ์แล้ว หากไม่มั่นใจว่าเป็นการตายผิดธรรมชาติหรือไม่*** ให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการตรวจสอบศพให้แน่ชัดก่อนออกมรณบัตร
2. ***กรณีที่ผู้ตายเกิดอาการบาดเจ็บ พิการเรื้อรังจากสาเหตุผิดธรรมชาติ*** ได้รับการรักษาพยาบาลจากแพทย์และกลับมาดูแลต่อเนื่องที่บ้านเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วตายอยู่ที่บ้าน ควรมีข้อตกลงกับสถานพยาบาลในพื้นที่ให้แพทย์ผู้รักษาเป็นผู้บันทึกสาเหตุการตายโดยถือว่าเป็นการตายต่อเนื่องจากการตายผิดธรรมชาติ เช่น ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์พลิกคว่ำ ทำให้เกิดการบาดเจ็บอย่างรุนแรงในสมอง หมดสติ ญาตินำกลับมาบ้านดูแลอยู่หลายเดือนจึงเสียชีวิต สาเหตุการตายจะต้องระบุว่า "<u>ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์พลิกคว่ำ</u>" หากเป็นการตายด้วยกรณีเดียวกัน แต่บาดเจ็บดูแลรักษา หรือพิการเกินกว่า 1 ปีหลังประสบเหตุให้ระบุว่า <u>พิการเรื้อรังจากอุบัติเหตุผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์พลิกคว่ำ</u>
3. ***หลักการให้สาเหตุการตายผิดธรรมชาติ*** นายทะเบียนท้องถิ่นจะลงสาเหตุการตายและออกมรณบัตรให้ญาติได้ต่อเมื่อ เจ้าหน้าที่ตำรวจระบุว่าคดีสิ้นสุดแล้ว กล่าวคือ ไม่มีเจ้าทุกข์ หรือ ผ่านกระบวนการสอบสวนและดำเนินคดีจนสิ้นสุดแล้ว ทั้งนี้ให้ยึดหลักการพิสูจน์หลักฐานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นหลัก ซึ่งในบันทึกคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีบันทึกเหตุการณ์อันนำไปสู่การเสียชีวิตไว้

กล่าวคือ ระบุว่า อุบัติเหตุ ฆ่าตัวตาย ฆาตกรรม สัตว์ทำร้าย ภัยธรรมชาติ หรืออื่นๆ นายทะเบียนผู้จะออกมรณบัตร ควรบันทึกข้อมูลสาเหตุนำให้ละเอียด (เท่าที่มีข้อมูล) ดังนี้

(ก) **<u>อุบัติเหตุ</u> หมายถึงเหตุที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจ** ให้ระบุคำนำหน้าไว้เสมอว่า "**<u>อุบัติเหตุ</u>**"โดยเขียนลักษณะอุบัติเหตุว่าเกิดจากอะไร ดังนี้

- **อุบัติเหตุจราจรทางบก** ให้เขียนโดย<u>ระบุประเภทผู้ตายอยู่ต้นประโยค</u> ดังนี้ คือผู้ตายเป็น
  - **ผู้ขับขี่** ให้ระบุว่าใช้รถประเภทใดชนกับรถประเภทใด (<u>เช่น ขับขี่รถจักรยานยนต์ชนกับรถยนต์</u>) หรือ ขับรถ(ระบุประเภท)คว่ำเอง หรือ ชนกับวัตถุไม่เคลื่อนที่ (เช่น <u>ขับขี่รถยนต์ชนต้นไม้ข้างทาง</u>) หรือขับรถชนคนเดินถนนแล้วคว่ำ
  - **ผู้โดยสาร** ให้ระบุตามมาว่า โดยสารรถประเภทใด คือ จักรยานสองล้อ สามล้อถีบ จักรยานยนต์ รถยนต์ รถปิคอัพ รถประจำทาง รถบรรทุกเล็ก รถบรรทุกสิบล้อ รถพ่วง รถไฟ รถดัดแปลงอื่นๆ (เช่น รถไถนา รถอีแต๋น) หากไม่ทราบประเภทรถ ให้ระบุว่า ไม่ทราบประเภท ตัวอย่างเช่น <u>ผู้โดยสารรถจักรยานยนต์คว่ำเอง</u> หรือ <u>ผู้โดยสารรถประจำทางชนกับรถสิบล้อ</u>
  - **คนเดินเท้า** ให้ระบุว่า ถูกรถอะไรชน เช่น <u>เดินข้ามถนนถูกรถปิคอัพชน</u>
  - หากไม่ทราบว่าเป็นอุบัติเหตุอะไร ระบุว่า **<u>อุบัติเหตุจราจรทางบก</u>**
- **อุบัติเหตุจราจรทางน้ำ** เช่น <u>ผู้ขับขี่หรือผู้โดยสารเรือล่ม</u>(ทำให้จมน้ำตาย)
- **อุบัติเหตุจราจรทางอากาศ** เช่น <u>ผู้ขับขี่หรือผู้โดยสารเครื่องบินตก</u>
- **อุบัติเหตุพลัดตกหกล้ม** ให้ระบุว่า <u>อุบัติเหตุตกจากที่สูง</u> หรือ <u>อุบัติเหตุลื่นหกล้มบนพื้นราบ</u> โดยไม่ต้องระบุอาการบาดเจ็บ เช่น กะโหลกแตกหรือกระดูกหัก
- **อุบัติเหตุสารพิษ** อาจจะเกิดจากการสูดดม หรือ รับประทานเข้าไปโดยไม่ตั้งใจ เช่น <u>อุบัติเหตุดื่มยาฆ่าหญ้า</u>
- **อุบัติเหตุจากสิ่งของหล่นทับ**
- **อุบัติเหตุสัตว์ทำร้าย** เช่น ควายขวิด ช้างเหยียบ งูพิษกัด แมลงมีพิษต่อย (เช่นผึ้ง ต่อ แตน ควรถูกต่อยด้วยแมลงเป็นฝูง ถ้าถูกต่อยตัวเดียว ถือว่าตายจาก**แพ้พิษแมลง**) สุนัขกัด กรณีสุนัขกัดจะต้องมีบาดแผลรุนแรงจนถึงตาย หากไม่มีบาดแผลรุนแรง ตายจากพิษสุนัขบ้า ให้ระบุพิษสุนัขบ้า ซึ่งถือเป็นการตายธรรมชาติ ไม่ต้องแจ้งตำรวจ
- **อุบัติเหตุไฟฟ้าช๊อต**
- **อุบัติเหตุไฟไหม้ น้ำร้อนลวกรุนแรง**
- **อุบัติเหตุจากการทำงาน** เช่น สิ่งของหล่นทับ ถูกเครื่องจักรทับหรือตัดอวัยวะ

(ข) **<u>กรณีฆ่าตัวตาย</u> หมายถึงการตายจากการทำร้ายตนเองโดยตั้งใจ** ให้ระบุคำนำหน้าไว้เสมอว่า "**ฆ่าตัวตาย**" ต่อด้วยวิธีการฆ่าตัวตาย ได้แก่ **ฆ่าตัวตายด้วยการ**แขวนคอ ดื่มยาพิษ(ยาฆ่าแมลง

ยาฆ่าหญ้า ฯ) ยิงตัวเอง การใช้ไฟฟ้าช๊อต จุดไฟเผาตัวเอง กระโดดน้ำ กระโดดจากที่สูง แทงตัวเองด้วยของมีคม ฯ

(ค) <u>กรณีฆาตกรรม</u> หมายถึงการตายจากการถูกทำร้าย ให้ระบุคำนำหน้าไว้เสมอว่า “**ฆาตกรรมหรือถูกทำร้าย**” ต่อด้วยวิธีการที่ถูกทำร้าย อันได้แก่ **ฆาตกรรมด้วยการ**รัดคอ ถูกวางยาพิษ(ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า ฯ) ใช้อาวุธปืนยิง การใช้ไฟฟ้าช๊อต จุดไฟเผา กดให้จมน้ำ ผลักตกจากที่สูง วางระเบิด ถูกแทงด้วยของมีคม ถูกทำร้ายด้วยของแข็ง ฯ

(ง) <u>กรณีตายจากภัยธรรมชาติ</u> หมายถึงการตายจากเหตุทางธรรมชาติ ได้แก่ ฟ้าผ่า น้ำท่วม ลมพายุ สึนามิ แผ่นดินถล่ม(ที่ไม่ได้เกิดจากน้ำท่วม) ในอนาคตอาจจะมีแผ่นดินไหว

หากในเวลาปฏิบัติจริง มีปัญหาในการลงสาเหตุการตาย นายทะเบียนสามารถติดต่อขอความร่วมมือจากสำนักงานสาธารณสุขประจำตำบล หรือ ประจำอำเภอ หรือโรงพยาบาลอำเภอ ซึ่งอยู่ใกล้เคียงให้ช่วยให้ความเห็นในการลงสาเหตุการตาย

ไม่ยาก หากหมั่นฝึกฝนสอบถามจากผู้แจ้งตาย และ ขอข้อมูลจากโรงพยาบาลอำเภอ ประกอบการสันนิษฐานสาเหตุการตาย

ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๑๕

สำนักทะเบียนกลาง
ถนนลำลูกกา ปท. ๑๒๑๕๐

๒๘ เมษายน ๒๕๕๘

เรื่อง การให้สาเหตุการตายกรณีการตายนอกสถานพยาบาลและเป็นการตายตามธรรมชาติ

เรียน นายทะเบียนจังหวัดกำแพงเพชร เชียงราย นครสวรรค์ พะเยา พัทลุง พิษณุโลก มหาสารคาม แม่ฮ่องสอน ร้อยเอ็ด ระยอง ราชบุรี เลย สมุทรปราการ สุราษฎร์ธานี อำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ ๐๒๐๕.๐๓.๑/๗๙๔๗ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๘

กระทรวงสาธารณสุขแจ้งว่าได้จัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่นในการสัมภาษณ์ญาติคนตายโดยใช้แบบบันทึกข้อมูลสาเหตุการตาย เพื่อสรุปสาเหตุการตายลงในมรณบัตร จำนวน ๑๖ จังหวัด โดยการดำเนินการดังกล่าวเป็นการทดลองนำร่อง และประเมินผลคุณภาพการให้สาเหตุการตายของนายทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนท้องถิ่น และนายทะเบียนผู้รับแจ้ง พร้อมเริ่มดำเนินการได้ทันทีซึ่งครอบคลุมทุกจังหวัดยกเว้นกรุงเทพมหานคร รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

สำนักทะเบียนกลาง พิจารณาแล้วเห็นว่าการรับแจ้งการตายและออกมรณบัตรโดยนายทะเบียนผู้รับแจ้งที่ผ่านการอบรมของกระทรวงสาธารณาสุข จะทำให้ระบบข้อมูลการตายมีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นในแนวทางเดียวกันจึงขอให้สำนักทะเบียนจังหวัดแจ้งสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นในพื้นที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ ดังนี้

๑. เมื่อมีการแจ้งการตายซึ่งเป็นการตายนอกสถานพยาบาล และไม่ใช่การตายผิดธรรมชาติ **ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งการตาย (กรณีแจ้งต่อกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน)** ออกใบรับแจ้งการตาย (ท.ร.๔ ตอนหน้า) แต่ไม่ต้องลงสาเหตุการตาย แล้วแจ้งให้ญาติของผู้ตายหรือผู้แจ้งการตายนำใบรับแจ้งการตาย (ท.ร.๔ ตอนหน้า) ไปพบนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น เพื่อสัมภาษณ์หาสาเหตุการตายจากญาติใกล้ชิดคนตายก่อนที่จะลงรายการสาเหตุการตาย และออกใบมรณบัตรให้กับผู้แจ้งต่อไป

๒. การแจ้งการตายซึ่งเป็นการตายนอกสถานพยาบาล และไม่ใช่การตายผิดธรรมชาติ กรณี **ผู้มีหน้าที่แจ้งการตาย ได้แจ้งตายต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น** ให้นายทะเบียนดำเนินการสัมภาษณ์หาสาเหตุการตายจากญาติใกล้ชิดคนตายก่อนที่จะลงรายการสาเหตุการตายและออกใบมรณบัตรให้กับผู้แจ้ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิเชียร ชิดชนกนารถ)
รองผู้อำนวยการทะเบียนกลาง ปฏิบัติราชการแทน
ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

สำนักบริหารการทะเบียน
ส่วนการทะเบียนราษฎร
โทร ๐-๒๗๙๑-๗๓๑๓-๖

ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๔๕

สำนักทะเบียนกลาง
ถนนลำลูกกา ปท. ๑๒๑๕๐

๗ ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง การให้สาเหตุการตายกรณีการตายนอกสถานพยาบาลและเป็นการตายตามธรรมชาติ

เรียน นายทะเบียนจังหวัดกาญจนบุรี เชียงใหม่ ตรัง นครปฐม นครพนม นครศรีธรรมราช นนทบุรี นราธิวาส น่าน บึงกาฬ ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ปัตตานี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี แพร่ มุกดาหาร ยะลา ลำปาง ลำพูน สกลนคร สงขลา สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สตูล สุพรรณบุรี และจังหวัดหนองคาย

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ ๐๒๐๕.๐๓.๑/๒๓๑๘๕ ลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๗

กระทรวงสาธารณสุขแจ้งว่าได้จัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่น ในการสัมภาษณ์ญาติคนตายโดยใช้แบบบันทึกข้อมูลสาเหตุการตาย เพื่อสรุปสาเหตุการตายลงในมรณบัตร จำนวน ๒๗ จังหวัด โดยการดำเนินการดังกล่าวเป็นการทดลองนำร่อง และประเมินผลคุณภาพการให้สาเหตุการตายของนายทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนท้องถิ่น และนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ก่อนที่จะมีกระบวนการขยายผลให้ครอบคลุมทั้งประเทศ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

สำนักทะเบียนกลาง พิจารณาแล้วเห็นว่าการรับแจ้งการตายและออกมรณบัตรโดยนายทะเบียนผู้รับแจ้งที่ผ่านการอบรมของกระทรวงสาธารณสุข จะทำให้ระบบข้อมูลการตายมีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในแนวทางเดียวกันจึงขอให้สำนักทะเบียนจังหวัดแจ้งสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. เมื่อมีการแจ้งการตายซึ่งเป็นการตายนอกสถานพยาบาล และไม่ใช่การตายผิดธรรมชาติ **ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งการตาย (กรณีแจ้งต่อกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน)** ออกใบรับแจ้งการตาย (ท.ร.๔ ตอนหน้า) แต่ไม่ต้องลงสาเหตุการตาย แล้วแจ้งให้ญาติของผู้ตายหรือผู้แจ้งการตายนำใบรับแจ้งการตาย (ท.ร.๔ ตอนหน้า) ไปพบนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น เพื่อสัมภาษณ์หาสาเหตุการตายจากญาติใกล้ชิดคนตาย ก่อนที่จะลงรายการสาเหตุการตาย และออกใบมรณบัตรให้กับผู้แจ้งต่อไป

๒. การแจ้งการตายซึ่งเป็นการตายนอกสถานพยาบาล และไม่ใช่การตายผิดธรรมชาติ **กรณีผู้มีหน้าที่แจ้งการตาย ได้แจ้งตายต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น** ให้นายทะเบียนดำเนินการสัมภาษณ์หาสาเหตุการตายจากญาติใกล้ชิดคนตายก่อนที่จะลงรายการสาเหตุการตายและออกใบมรณบัตรให้กับผู้แจ้ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิเชียร ชิดชนกนารถ)
รองผู้อำนวยการทะเบียนกลาง ปฏิบัติราชการแทน
ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

สำนักบริหารการทะเบียน
ส่วนการทะเบียนราษฎร
โทร ๐-๒๗๙๑-๗๓๑๓-๖

ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๕๒

สำนักทะเบียนกลาง
ถนนลำลูกกา ปท. ๑๒๑๕๐

๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

เรื่อง การให้สาเหตุการตายกรณีการตายนอกสถานพยาบาลและเป็นการตายตามธรรมชาติ

เรียน นายทะเบียนจังหวัดจันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี ชลบุรี ฉะเชิงเทรา หนองบัวลำภู อุดรธานี นครนายก ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ตาก อุตรดิตถ์ สุโขทัย เพชรบูรณ์ ภูเก็ต พังงา กระบี่ พิจิตร อุทัยธานี ชัยนาท ขอนแก่น กาฬสินธุ์ สุรินทร์ บุรีรัมย์ นครราชสีมา สระบุรี และจังหวัดชัยภูมิ

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ ๐๒๐๕.๐๓.๑/๑๓๒๗๖ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๖

กระทรวงสาธารณสุขแจ้งว่าได้จัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่น ในการสัมภาษณ์ญาติคนตายโดยใช้แบบบันทึกข้อมูลสาเหตุการตาย เพื่อสรุปสาเหตุการตายลงในมรณบัตร จำนวน ๒๘ จังหวัด โดยการดำเนินการดังกล่าวเป็นการทดลองนำร่อง และประเมินผลคุณภาพการให้สาเหตุการตายของนายทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนท้องถิ่น และนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ก่อนที่จะมีกระบวนการขยายผลให้ครอบคลุมทั้งประเทศ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

สำนักทะเบียนกลาง พิจารณาแล้วเห็นว่าการรับแจ้งการตายและออกมรณบัตรโดยนายทะเบียนผู้รับแจ้งที่ผ่านการอบรมของกระทรวงสาธารณสุข จะทำให้ระบบข้อมูลการตายมีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในแนวทางเดียวกันจึงขอให้สำนักทะเบียนจังหวัดแจ้งสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. เมื่อมีการแจ้งการตายซึ่งเป็นการตายนอกสถานพยาบาล และไม่ใช่การตายผิดธรรมชาติ ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งการตาย (กรณีแจ้งต่อกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน) ออกใบรับแจ้งการตาย (ท.ร.๔ ตอนหน้า) แต่ไม่ต้องลงสาเหตุการตาย

๒. แจ้งให้ญาติของผู้ตายหรือผู้แจ้งการตายนำใบรับแจ้งการตาย (ท.ร.๔ ตอนหน้า) ไปพบนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น เพื่อสัมภาษณ์หาสาเหตุการตายจากญาติใกล้ชิดคนตายก่อนที่จะลงรายการสาเหตุการตาย และออกใบมรณบัตรให้กับผู้แจ้งต่อไป

๓. การแจ้งการตายซึ่งเป็นการตายนอกสถานพยาบาล และไม่ใช่การตายผิดธรรมชาติ กรณีผู้มีหน้าที่แจ้งการตาย ได้แจ้งตายต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ให้นายทะเบียนดำเนินการสัมภาษณ์หาสาเหตุการตายจากญาติใกล้ชิดคนตายก่อนที่จะลงรายการสาเหตุการตายและออกใบมรณบัตรให้กับผู้แจ้ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสถาพร ศิริภักดิ)
รองผู้อำนวยการทะเบียนกลาง ปฏิบัติราชการแทน
ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

สำนักบริหารการทะเบียน
ส่วนการทะเบียนราษฎร
โทร ๐-๒๗๙๑-๗๓๑๓-๖

ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๖๐

สำนักทะเบียนกลาง
ถนนลำลูกกา ปท ๑๒๑๕๐

๑ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง การให้สาเหตุการตายกรณีการตายนอกสถานพยาบาลและเป็นการตายตามธรรมชาติ

เรียน นายทะเบียนจังหวัดชุมพร ยโสธร ระนอง ศรีสะเกษ และสระแก้ว

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ ๐๒๐๕.๐๓.๑/๘๓๒๔ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕

กระทรวงสาธารณสุขแจ้งว่าได้จัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่น ในการสัมภาษณ์ญาติคนตายโดยใช้แบบบันทึกข้อมูลสาเหตุการตาย เพื่อสรุปสาเหตุการตายลงในมรณบัตร จำนวน ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชุมพร ยโสธร ระนอง ศรีสะเกษ และสระแก้ว โดยให้เริ่มดำเนินการได้ตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๕ ในการนี้ การดำเนินการดังกล่าวเป็นการทดลองนำร่อง และประเมินผลคุณภาพการให้สาเหตุการตายของนายทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนท้องถิ่น และนายทะเบียนผู้รับแจ้งก่อนที่จะมีกระบวนการขยายผลให้ครอบคลุมทั้งประเทศ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

สำนักทะเบียนกลาง พิจารณาแล้วเห็นว่าการรับแจ้งการตายและออกมรณบัตรโดยนายทะเบียนผู้รับแจ้งที่ผ่านการอบรมของกระทรวงสาธารณสุข จะทำให้ระบบข้อมูลการตายมีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในแนวทางเดียวกันจึงขอให้สำนักทะเบียนจังหวัดแจ้งสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. เมื่อมีการแจ้งการตายซึ่งเป็นการตายนอกสถานพยาบาล และไม่ใช่การตายผิดธรรมชาติ **ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งการตาย (กรณีแจ้งต่อกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน)** ออกใบรับแจ้งการตาย (ท.ร.๔ ตอนหน้า) แต่ไม่ต้องลงสาเหตุการตาย

๒. แจ้งให้ญาติของผู้ตายหรือผู้แจ้งการตายนำใบรับแจ้งการตาย (ท.ร.๔ ตอนหน้า) ไปพบนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น เพื่อสัมภาษณ์หาสาเหตุการตายจากญาติใกล้ชิดคนตายก่อนที่จะลงรายการสาเหตุการตาย และออกใบมรณบัตรให้กับผู้แจ้งต่อไป

๓. การแจ้งการตายซึ่งเป็นการตายนอกสถานพยาบาล และไม่ใช่การตายผิดธรรมชาติ กรณี **ผู้มีหน้าที่แจ้งการตาย ได้แจ้งตายต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น** ให้นายทะเบียนดำเนินการสัมภาษณ์หาสาเหตุการตายจากญาติใกล้ชิดคนตายก่อนที่จะลงรายการสาเหตุการตายและออกใบมรณบัตรให้กับผู้แจ้ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสถาพร ศิริภักดี)
รองผู้อำนวยการทะเบียนกลาง ปฏิบัติราชการแทน
ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

สำนักบริหารการทะเบียน
โทร. ๐ ๒๗๙๑ ๗๓๑๔ - ๖
โทรสาร ๐ ๒๙๐๖ ๙๒๓๕

ภาคผนวก

เลขบัตรประจำตัวประชาชนผู้เสียชีวิต [ ]–[ ][ ][ ][ ]–[ ][ ][ ][ ][ ]–[ ][ ]–[ ]

แบบสัมภาษณ์เพื่อสอบสวนสาเหตุการตาย ให้แนบกับแบบ ทร ๔ ตอนหน้า

สำหรับนายทะเบียนอำเภอ เมื่อรับแจ้งตายนอกสถานพยาบาล

ก. การตายจากการเจ็บป่วย หรือตายตามธรรมชาติ

๑. **ผู้ตายมีโรคประจำตัว หรือเคยรักษาโรคอะไรบ้าง** (ขีดเครื่องหมาย √ หน้าชื่อโรคต่อไปนี้ (กรณีไม่มีในรายชื่อให้เขียนเติมในข้ออื่น ๆ ว่าเคยรักษาโรคอะไรมาบ้าง)

☐ **ความดันโลหิตสูง** ☐ **เส้นเลือดสมองแตก/ตีบ/ตัน** ☐ **หลอดเลือดหัวใจ** ☐ **หัวใจขาดเลือด** ☐ **ลิ้นหัวใจรั่ว**

☐ **กล้ามเนื้อหัวใจตาย** ☐ **โรคหัวใจอื่นๆ ระบุ ....** ☐ **เส้นเลือดโป่งพองในช่องท้อง/อก**

☐ **เบาหวาน** ถ้ามีโรคแทรกซ้อน ร่วมกับ ☐ไตวายเรื้อรัง ☐ มีแผลเรื้อรัง ☐ อื่น ๆ ระบุ.............................

☐ **มะเร็ง** ที่อวัยวะส่วนใด ☐ ตับ ☐ ปอด ☐ เต้านม ☐ ตับอ่อน ☐ ปากมดลูก ☐ บริเวณคอ (ลิ้น เหงือก หลอดคอ กล่องเสียง) ☐ กระเพาะอาหาร ☐ ลำไส้ (ลำไส้ใหญ่ ลำไส้เล็ก) ☐ กระเพาะปัสสาวะ ☐ ต่อมลูกหมาก ☐ กระดูก ☐ เม็ดเลือด ☐ ต่อมน้ำเหลือง ☐ สมอง (เนื้องอก) ☐ รังไข่ ☐ มดลูก ☐ ผิวหนัง ☐ อวัยวะอื่นๆระบุ ....

☐ **ตับแข็ง** หากมีประวัติดื่มสุราเป็นประจำเลือก ☐ **ตับแข็งจากสุรา** ☐ **พิษสุราเรื้อรัง** ☐ **พิษสุราเฉียบพลัน** ☐ **ตับอักเสบเฉียบพลัน**

☐ **ถุงลมโป่งพอง หรือปอดอุดกั้นเรื้อรัง** ☐ **หลอดลมอักเสบเรื้อรัง** โดยมากจะมีประวัติสูบบุหรี่เป็นประจำ หรือทำงานในบริเวณมีฝุ่นละอองมาก

☐ **วัณโรคปอด** ซึ่งต้องไม่มีประวัติติดเชื้อเอชไอวี หรือ เอดส์ ☐ **ปอดอักเสบ** (ห้ามลง การเกิดปอดอักเสบหลังเข้ารักษาในโรงพยาบาล)

☐ **ติดเชื้อเอชไอวี หรือ เอดส์** โดยมากจะมีอาการติดเชื้อรา เช่น เชื้อราที่ผิวหนังทั่วตัว เชื้อราในปอด เชื้อราในสมองหรือเยื่อหุ้มสมอง หรือ เป็นวัณโรคแบบฉวยโอกาส หรืออุจจาระร่วงหรือเป็นไข้บ่อย ๆ

☐ **ติดเชื้อทางเดินอาหาร หรือ อุจจาระร่วง** โดยมากจะเกิดแบบเฉียบพลัน และเป็นในผู้สูงอายุ เด็กเล็ก

☐ **พิการแต่กำเนิด** ระบุความพิการ ◯หัวใจพิการแต่กำเนิด ◯สมองพิการแต่กำเนิด ◯พิการหลายระบบ

☐ **ไตอักเสบ/กรวยไตอักเสบ** ☐ **นิ่วในไต** ☐ **ทางเดินปัสสาวะอักเสบ**

☐ **โรคอื่น ๆ** เช่น ☐ **โรคพุ่มพวง (เอสแอลอี)** ☐ **โรคกระดูกพรุน** ☐ **ข้ออักเสบเรื้อรัง**

☐ **ใช้ยาสเตียรอยด์เป็นประจำ** ☐ **โรคเลือดธาลัสซีเมีย**

ถ้ามีหลายโรค ให้เลือกโรคที่เป็นนานที่สุด หรือ โรคที่ร้ายแรง หรือโรคที่ต้องเข้า รพ.บ่อย

เลขบัตรประจำตัวประชาชนผู้เสียชีวิต [ ]–[ ][ ][ ][ ]–[ ][ ][ ][ ][ ]–[ ][ ]–[ ]

กรณีผู้ตายเป็น หญิงอายุระหว่าง ๑๐ - ๔๙ ปี ให้สอบถามดังนี้

๑. มีการตั้งครรภ์ก่อนเสียชีวิตหรือไม่ ○ ใช่ ○ ไม่ใช่ ○ ไม่ทราบ

ถ้าเสียชีวิตระหว่างการตั้งครรภ์ ให้สอบถามและระบุว่าเกิดจากสาเหตุใดต่อไปนี้

☐ "**ครรภ์เป็นพิษ**" (มีอาการบวม ความดันโลหิตสูง อาจชักเกร็งหรือตกเลือดได้)
☐ "**ตั้งครรภ์นอกมดลูก**" (ต้องระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบัน)
☐ "**น้ำคร่ำอุดตันเส้นเลือด**" (ต้องระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น)
☐ "**ตั้งครรภ์ไข่ปลาอุก**" (ต้องระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น)
☐ "**ติดเชื้อระหว่างการตั้งครรภ์**" (ต้องระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น)
☐ **สาเหตุอื่น ๆ ระบุ** .... (เฉพาะที่แพทย์แผนปัจจุบันบอก)

๒. มีการแท้งลูกก่อนเสียชีวิตหรือไม่ ○ ใช่ ○ ไม่ใช่ ○ ไม่ทราบ

ถ้าแท้ง การแท้งนั้นเกิดขึ้นกี่วัน ก่อนที่จะเสียชีวิต ....วัน

ถ้ามีการแท้งระบุสาเหตุว่า ☐ **แท้งมีการตกเลือด** ☐ **ติดเชื้อหลังแท้ง**

๓. มีการคลอดก่อนเสียชีวิตหรือไม่ ○ ใช่ คลอดก่อนตายกี่วัน...........วัน ○ ไม่ใช่ ○ ไม่ทราบ

ถ้ามีการคลอดก่อนตาย ให้ถามต่อว่า คลอดตอนตั้งครรภ์ได้กี่เดือน .... เดือน

สอบถามและระบุว่าการตายเกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องด้วยสาเหตุต่อไปนี้

☐ **คลอดติดขัด** (คือคลอดยาก ต้องใช้เครื่องมือช่วยเช่นคีม ดูด หรือผ่าตัด)
☐ **ตกเลือดก่อนหรือหลังคลอด** (ตกเลือดมากก่อนหรือระหว่างหรือหลังคลอด)
☐ **ติดเชื้อจากการคลอด** (มีการติดเชื้อทั้งระหว่างคลอดหรือหลังคลอดไม่เกิน ๖ อาทิตย์)

ถ้าผู้ตายเป็น เด็กอายุระหว่าง ๐ - ๑๐ ปี ให้สอบถามต่อไปนี้

เด็กคลอดเมื่อแม่ตั้งครรภ์............. สัปดาห์ ○ ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ

☐ **คลอดก่อนกำหนด** ☐ **คลอดน้ำหนักน้อยกว่า ๓๐๐๐ กรัม** ☐ **รกลอกตัวก่อนกำหนด**
☐ **สายสะดือพันคอ** ☐ **ขาดอ๊อกซิเจนระหว่างการคลอดหรือหลังคลอด** (ส่วนใหญ่เกิดจากการคลอดติดขัด)
☐ **ติดเชื้อสายสะดือระหว่าง หรือ หลังคลอด** ☐ **สำลักน้ำคร่ำ** ☐ **คลอดครรภ์แฝดหรือมีเด็กมากกว่า ๑ คน**
☐ **คลอดท่าผิดปกติ** เช่น คลอดท่าก้น คลอดท่าขวาง ☐ **ติดเชื้อเอดส์จากแม่** ☐ **ปอดบวม**
☐ **พิการแต่กำเนิด** ระบุลักษณะความพิการ.................................☐ **โรคอื่น ๆ** จากการระบุโดยแพทย์แผนปัจจุบัน
....

เลขบัตรประจำตัวประชาชนผู้เสียชีวิต [ ]–[ ][ ][ ][ ]–[ ][ ][ ][ ][ ]–[ ][ ]–[ ]

แบบสัมภาษณ์เพื่อสอบสวนสาเหตุการตาย ให้แนบกับแบบ ทร ๔ ตอนหน้า

สำหรับนายทะเบียนอำเภอ เมื่อรับแจ้งตายนอกสถานพยาบาล

ข. กรณีตายจากเหตุผิดธรรมชาติ

ให้แนบสำเนาบันทึกประจำวันของเจ้าหน้าที่ตำรวจ**เป็นหลักฐานเสมอ** (ขีดเครื่องหมาย √ หน้าข้อมูลบันทึก)

☐ **อุบัติเหตุจราจรทางบก ผู้ตายเป็น** ☐ ผู้ขับขี่ ☐ ผู้โดยสาร และตามด้วยประเภทรถชนกับอะไร

☐ รถจักรยานยนต์ชนกับ..................................... ☐ รถยนต์ชนกับ...

☐ รถปิคอัพ/รถตู้ชนกับ.. ☐ รถบรรทุกชนหนักกับ...................................

☐ รถโดยสารประจำทาง/รถบัสชนกับ..................................... ☐ รถอื่นๆ ระบุ.................................

☐ **อุบัติเหตุจราจรทางน้ำ** เช่นเรือล่ม ☐ **อุบัติเหตุจมน้ำ** จากการเล่นน้ำ ว่ายน้ำ โดยไม่ได้โดยสารเรือ

☐ **อุบัติเหตุพลัดตกหกล้ม** ☐ ตกจากที่สูง ☐ ตกบันไดบ้าน ☐ ตกบ้านหรืออาคาร

☐ **อุบัติเหตุไฟฟ้าช้อต** ☐ **อุบัติเหตุไฟไหม้น้ำร้อนลวก** ☐ **อุบัติเหตุถูกสารพิษ**(โดยการดื่มกินหรือ สูดดม)

☐ **อุบัติเหตุถูกสัตว์ทำร้าย** ซึ่งต้องเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ที่ทำให้บาดเจ็บรุนแรง หรือ สัตว์ดุร้าย หรือสัตว์มีพิษที่มีในประเทศไทยหรือเลี้ยงเอาไว้เอง กรณีสัตว์ต่อย เช่น ผึ้ง ต่อ แตน ต้องถูกต่อยเป็นฝูง

☐ งูกัด ☐ **ผึ้ง/ต่อ/ แตน ต่อย** ☐ สัตว์อื่นๆ ระบุ.......................................

☐ **อุบัติเหตุถูกของหนักทับ** ☐ **อุบัติเหตุถูกของมีคม เช่น ถูกแทง ฟัน**

☐ **อุบัติเหตุจากการทำงาน** เช่น เครื่องจักรบด/ทับ ☐ **อุบัติเหตุอื่นๆ** ให้ระบุรายละเอียด ....

☐ **ฆ่าตัวตาย** ให้ระบุวิธีที่ใช้ในการฆ่าตัวตาย ☐ ผูกคอ ☐ ดื่มยาพิษ ☐ ใช้อาวุธปืน ☐ ใช้ของมีคม

☐ กระโดดน้ำ ☐ กระโดดจากที่สูง ☐ ใช้ไฟฟ้า ☐ **อื่นๆ** ให้ระบุ ....

☐ **ถูกทำร้าย** ให้ระบุวิธีที่ถูกทำร้ายถึงตาย ☐ ถูกรัดคอ ☐ ถูกวางยาพิษ ☐ ถูกยิงด้วยอาวุธปืน

☐ ถูกแทงหรือฟันด้วยของมีคม ☐ ถูกจับกดน้ำหรือผลักตกน้ำ ☐ ถูกผลักจากที่สูง ☐ ถูกไฟฟ้าช้อต

☐ ถูกวางระเบิด ☐ อื่นๆ ให้ระบุ ....

สรุปสาเหตุตายจากจากข้อมูลของตำรวจ คือ ....

ห้ามระบุอาการบาดเจ็บ เช่น สมองถูกทำลาย กระดูกหัก เลือดออกมาก ฯ เป็นสาเหตุการตาย

ทั้งนี้หากการบาดเจ็บจากเหตุผิดธรรมชาตินี้ไม่ได้ทำให้ตายทันที แต่ทำให้เกิดการบาดเจ็บเรื้อรังนานกว่า ๑ ปีขึ้นไป **ให้เขียนคำข้างหน้าว่า "เหตุแทรกซ้อนจาก**...

....

เลขบัตรประจำตัวประชาชนผู้เสียชีวิต [ ]–[ ][ ][ ][ ]–[ ][ ][ ][ ][ ]–[ ][ ]–[ ]

บันทึกประวัติอื่น ๆ ที่ญาติบอกเล่า ซึ่งนอกเหนือจากแบบสัมภาษณ์

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....